DOI:10.38146/bsz-ajia.2011.v59.i12.pp118-135

NAGY JUDIT

Bűnüldözők Krakkóban

2011. június elején lehetőségem nyílt arra[1], hogy a Cepol (Európai Rendőr Akadémia) szervezésében részt vegyek egy nemzetközi továbbképzésen Krakkóban. A *Knowledge of European Police Systems* elnevezésű továbbképzés házigazdái a katowicei rendőriskola vezetői és munkatársai voltak, akik első alkalommal, lelkiismeretesen, kiemelkedő szakmai hozzáértésről és kellő rugalmasságról tanúskodva tettek eleget ennek a feladatnak.

A résztvevőket tekintve célcsoportként ama uniós tagállambeli rendőrtisztek, valamint közigazgatási és kormányzati szervek munkatársai voltak elsődlegesen megjelölve, akik munkájuk során valamilyen módon részt vesznek az uniós rendőrségi együttműködésben, arra rálátásuk van, valamint egyéb más érintettek, akik megfelelően tájékozottak az uniós szintű belbiztonsági kérdésekben. A résztvevők nagyon színesen leképezték a rendőrségi együttműködés minden szegmensét, kezdve a ciprusi rendőrség határrendészeti feladatokat ellátó munkatársától az olasz *Guardia di Finanza* elemzőosztály-vezetőjén át a tagállami országos hatáskörű rendőri szervek és belügyminisztériumok rendőrségi együttműködésért felelős munkatársain keresztül (Belgium, Bulgária, Németország, Svédország, Spanyolország stb.) a münsteri rendőri egyetem tanszékvezető professzorával bezáróan.

A résztvevők effajta „heterogenitása" megteremtette azt a kiváló szakmai légkört, amely lehetővé tette azt, hogy a felvetődő kérdésekben az elméleti szakemberek szembesüljenek a tényleges, működő gyakorlattal, a gyakorlatot megvalósító kollégák pedig megismerkedjenek az eredeti jogalkotói akarattal. Az egyes témafelvezető előadások után következő élénk szakmai viták keretében a vizsgált kérdések „megméretődtek" az elmélet és gyakorlat, a kutatás és a mindennapok, a lehetőségek korlátai és a tervezés szárnyalásai, valamint a szükségszerűség és megvalósíthatóság tükrében, valamint megismerkedhettünk az egyes tagállami – akár eltérő – gyakorlattal, elképzelésekkel.

1 Az elmúlt év végén, a Cepol 2011-re tervezett programjainak a megjelenésekor több ok vezérelt, hogy pályázzam erre a tanulmányútra. Először is a PhD-kutatásom témája szervesen kötődik ehhez a témakörhöz, több éve kísérem figyelemmel az uniós bűnügyi együttműködés alakulását, vizsgálom a jövőbeni feladatokat. Másrészről a Rendőrtiszti Főiskola nemzetközi és európai uniós közjogot oktató tanáraként legfontosabb feladatom, hogy naprakész, gyakorlatorientált információkkal, kutatási és gyakorlati tapasztalatokkal gazdagítsam a hallgatóim ismereteit.

A képzés tárgyát tekintve az eredeti meghirdetett célkitűzések és témakörök a következők voltak:

– A lisszaboni szerződés után a rendőrségi együttműködést érintő változások, perspektívák, uniós jogalkotási tendenciák vázolása.
– A schengeni zónában a határon átnyúló rendészeti együttműködés eszközrendszerének vizsgálata.
– A lengyel rendőrség július 1-jével kezdődő soros elnökségre való felkészüléséhez kapcsolódó célkitűzések és feladatok megismerése.
– A prümi szerződés és egyéb uniós együttműködési formák tapasztalatainak összegzése, következtetések levonása.
– Az INDECT elnevezésű, intelligens információs rendszer megismerése, ami a városi környezetben élő állampolgárok biztonsága érdekében folytatott megfigyelést, nyomozást és felderítést segíti elő.

Nagyon sok hasznos ismeretre tettem szert a négynapos továbbképzés alatt, ezek közül ebben a munkában összefoglaltam néhány általam érdekesnek és talán az olvasó számára is újnak mondható matériát.[2] Az a célom, hogy ezáltal a hazai bűnüldöző társadalommal is megismertessem mindazokat a vívmányokat és instrumentumokat, amelyek jelentősen meghatározzák a közeljövő uniós bűnügyi együttműködésének tendenciáit.

Mielőtt azonban belekezdenék a szakmai ismeretek tárgyalásába, úgy gondolom, hogy nem hagyhatom említés nélkül a továbbképzésnek helyet adó Krakkónak, a sárkányos legendák és királyok városának rövid bemutatását. Krakkó Lengyelország régi fővárosa, királysági központja volt, és ma is Varsó után a második legjelentősebb nagyváros gazdaságilag és közigazgatásilag, valamint a kultúra, oktatás és turizmus szempontjából is. A hazánkkal összefonódó történelem miatt nagyon sok magyar vonatkozású emléket található a közös uralkodókról (például Nagy Lajos király, Báthory István fejedelem), így például a krakkói várban (Wawel) található Báthory fejedelem sírja, valamint a városban több helyen állítottak emléket IV. Béla király lányának, Árpád-házi Boldog Kinga lengyel királynénak. Gyönyörű középkori város, főleg reneszánsz és némi barokk stílusú épületekkel, várral, palotával és mivel az országban nagyon erős a katolicizmus, sok templommal és az 1364-ben Nagy Kazimir cseh király által alapított régi (Jagelló) egyetemmel.

2 A munkában használt szemléltető ábrákat a továbbképzésen elhangzott prezentációk anyagainak felhasználásával készítettem.

És hogyan szól a legenda? Még a keresztény idők előtti mondavilág részeként úgy gondolták, hogy a Wawel-domb barlangrendszerében egy sárkány élt, amelyik fenyegetés alatt tartotta a környék lakóit. Egyes legendák szerint évente háromszáz szűzzel, más legendák szerint mindennap élelemmel, áldozati állatokkal próbálták az ott élők féken tartani a sárkány kegyetlenségeit, de sikertelenül. Krakus herceg uralkodása idején élt egy furfangos cipészmester, ő kitömött szurokkal és kénnel egy birkabőrt, amelyet a sárkány megevett, és amikor szomja oltására a Visztula folyóhoz ment, ott olyan sokat ivott, hogy egyszerűen szétrobbant. Krakus herceg a lányát a cipészhez adta, ő pedig éveken keresztül varrta a cipőket a sárkány bőréből. Ezután a herceg, dicsőségének emléket emelve építtetett várat a domb tetejére, és nevéből származik a város neve.

Az Europol jövője[3]

Az Europol-egyezmény tanácsi határozattal történő felváltásával 2010 szignifikáns változásokat hozott az Europol életébe. Uniós ügynökséggé válva változás történt tisztviselői jogállását, valamint a költségvetését tekintve. Mandátuma megváltozott (szervezett → súlyos bűncselekmények), nagyobb hangsúlyt kapott a magánszektorral történő együttműködés fontossága, valamint a személyes adatok védelmének hangsúlyosabb szem előtt tartásával *(Europol Data Protection Officer; DPO)* új eszközök kidolgozását tűzték ki célul az adatgyűjtés és -elemzés még hatékonyabbá tétele érdekében *(Information and Communication Technology; ICT).*

Europol-stratégia 2010–2014

Sor került az *Europol-stratégia 2010–2014*[4] című dokumentum kidolgozására, e stratégia meghatározza a következő ötéves időszak főbb célkitűzéseit az Europol számára. E stratégiai célkitűzéseket az éves munkaprogramok *(Annual Work Programme)* bontják le konkrét feladatokká, a végrehajtás ütemét pedig egy erre kifejlesztett monitoringrendszer alapján követik nyomon, amelynek sikerességéről az éves tevékenységi jelentések *(Annual Activity Report)* mutatnak hű képet.

3 Paulina Filipowiak, a lengyel országos rendőr-főkapitányság nemzetközi rendőrségi együttműködésért felelős irodája munkatársának prezentálásában.

4 http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/10/st06/st06517.en10.pdf

Az Europolnak mint az EU bűnüldöző ügynökségének az a küldetése, hogy támogassa a tagállamokat a terrorizmus és a nemzetközi súlyos bűncselekmények minden formája elleni küzdelem és azok megelőzése területén, ama célkitűzés szem előtt tartásával, hogy a tagállamok bűnüldöző hatóságainak nyújtott lehetséges legjobb támogatás megadásával hozzájáruljon egy biztonságosabb Európa létrehozásához. A stratégia szerint e célkitűzés eléréséhez az szükséges, hogy az Europol modern és hatékony, a legjobb forrásokkal, hatékony irányítással és jó hírnévvel büszkélkedő szervezetté, valamint a következő egyedülálló szolgáltatási központokká fejlődjön:

– bűnüldözési műveletek legfőbb uniós támogatási központja,
– uniós bűnügyi információs központ,
– uniós bűnüldözési szakértői központ.

Hogyan válhat az Europol a bűnüldözési műveletek legfőbb uniós támogatási központjává?

A műveleti támogatás hatékonyságának megteremtése érdekében fejleszteni kell az operatív elemző szolgáltatásokat azért, hogy lehetőség nyíljon több határon átnyúló művelet végrehajtására, hogy rugalmasabban lehessen reagálni a tagállamok műveleti igényeire (beleértve a mobil egység által nyújtott támogatási lehetőségeket), valamint azért, hogy létrejöjjön egy olyan átfogó adat-összehasonlításra alkalmas rendszer, amely révén lehetőség nyílik a tagállami nyomozások összekapcsolására egymás rendszereivel. Emellett erősíteni kell a speciális operatív képességeket olyan kulcsfontosságú területeken, mint például az euróhamisítás, valamint a terrorizmus (beleértve a terrorizmus finanszírozását is). Mindezek mellett gondoskodni kell arról, hogy e támogatási szolgáltatások jobban megfeleljenek a tagállami igényeknek azáltal például, hogy jobb összeköttetést nyújt a frontvonalon dolgozó nyomozóval, modernizálja a tagállamok hozzáférési lehetőségeit egy az összekötői hálózathoz kapcsolódó 24/7 műveleti központ létrehozásával, valamint koncepciót dolgoz ki a regionális igények kielégítésére is.

Az Europolnak erősítenie kell az EU-ban a műveleti tevékenységek koordinációját azáltal, hogy az unió legfőbb határon átnyúló műveletek koordinatív központjává fejlődik, támogatja a közös nyomozó csoportok *(Joint Investigation Team; JIT)* minél szélesebb körű alkalmazását, és tovább növeli az Europol nemzeti egységek (ENU) és az összekötő irodák kapacitását. Emellett erősítenie kell a Cospol és egyéb uniós belső biztonsági kezdeményezések támogatását, és tovább kell építenie az Europol abbéli pozícióját,

hogy az EU-n belüli euróhamisítási ügyekben folytatott nyomozások központi hivatalává váljon.

Az Europolnak hatékonyabbá kell tennie az együttműködést kulcsfontosságú harmadik partnerekkel, ennek a keretében közös műveleti terveket kell készítenie (Kína, Marokkó, Eurojust, Frontex, OLAF, Ameripol), valamint együttműködési megállapodásokat kell kidolgoznia a tagállami igényekkel harmonizálva. Nyitnia kell a magánszektor irányába is (tudomány és oktatás, valamint ipari technológiák) az együttműködés területén (előnyt kovácsolni mindazon ismeretből, információból, kutatási eredményekből, kidolgozott technológiákból, amelyek a bűnüldözési közösségen kívül születtek, de alkalmazhatók a bűnözés elleni harc valamely szegmensében).

Hogyan válhat az Europol
az unió legfőbb bűnügyi információs központjává?

Az információáramlás javítása, az elemzések közben keletkező „termékek" (jelentések) fejlesztése, valamint a bűnügyi fenyegetettség minél korábbi és pontosabb beazonosítása érdekében ki kell fejleszteni az európai bűnügyi felderítési modellt *(European Criminal Intelligence Model)*, az unió információs követelményeinek megfelelően a kulcsfontosságú bűnügyi információkat célzottan kell gyűjteni és megosztani az Europol csatornáin keresztül, integráltan kell elemezni a bűnözés pénzügyi hátteréhez kapcsolódó információkat, be kell azonosítani a bűnözés lehetséges legfőbb célpontjait. Mindezen kívül az OCTA[5]-metódust tovább erősítve és kibővítve (például: iOCTA: internetes bűnözéshez kapcsolódó szervezettbűnözés-fenyegetettségi értékelés; sOCTA: súlyos- és szervezettbűnözés-fenyegetettségi értékelés) egy még dinamikusabb és hasznosabb termékké kell fejleszteni.

Tovább kell fejleszteni az Europol elemzői kapacitását azáltal, hogy a tagállami igényekkel harmonizálva ki kell építeni az információáramlás standardizált rendszerét, regionális és páneurópai alapon fel kell térképezni a legfon-

5 OCTA: Organised Crime Threat Assessment, Szervezettbűnözés-fenyegetettségi értékelés. Az Európai Tanács 2004 novemberében hozott döntése szerint, a hágai program 2.3. szakasza alapján az Europol 2006. január 1-jétől a szervezett bűnözés állapotáról szóló helyzetjelentést (Organised Crime Report; OCR) a szervezettbűnözés-fenyegetettségi értékeléssel váltotta fel. Utóbbi egy proaktív, műveleti jellegű következtetés és értékelés, ellentétben statikus és reaktív elődjével. Az új dokumentum célja a titkos és nyílt információ gyűjtése és elemzése a rendészeti beavatkozás főbb területeinek meghatározása érdekében. Az OCTA elkészítéséhez a tagállamoktól származó és az Europolnál fellelhető lényegi információkon (például elemző munkafájlokból) kívül felhasználnak az EU szerveitől és testületeitől (elsősorban az Eurojusttól), illetve harmadik országoktól vagy szervtől érkezett adatokat is.

tosabb bűnözői hálózatokat, a bűnözés felosztott piacát (top 100 bűnözői hálózat), valamint állandóan nyomon kell követni a belső biztonság ellen irányuló fenyegetések fejlődési tendenciát, és az elemzésekből származó eredményeket gyorsan és hatékony csatornákon keresztül meg kell osztani a lehetséges érintettekkel.

Tovább kell erősíteni az Europol információkezelő kapacitását, ez a következő lépések megtételét igényli: 1. meg kell teremteni az Europol-rendszerek teljes interoperabilitását; 2. fejleszteni kell az Europol, a tagállamok, az Interpol és egyéb uniós szervezetek adatszolgáltató/-továbbító rendszerei közötti interoperabilitást; 3. tovább kell fejleszteni a SIENA *(Secure Information Exchange Network Application)* biztonságos információcserélő rendszerét, mint a tagállamok közötti központi kommunikációs eszközt, létrehozva ezáltal egy egyedülálló mechanizmust egy biztonságos, megbízható és felhasználóközpontú információcseréhez.

Fejleszteni kell az információk elemzési eszköztárát, beleértve az *Europol Elemzőrendszer (Europol Analysis System; EAS)*, valamint a biometrikus adatok továbbítására szolgáló rendszerek fejlesztését. Támogatni kell az *Europol Információs Rendszer (Europol Information System; EIS)* és szakértői platformok teljes körű használatát, segíteni kell az automatikus adattovábbító eszközök működését, és lehetővé kell tenni keresztirányú kereséseket, a keresztkapcsolatok megtalálását. Ezeken túlmenően hozzá kell igazítani az Europol-rendszerek minősítési rendszerét (titkossági szintek) a tagállami igényekhez.

Hogyan tudja az Europol növelni annak a lehetőségét,
hogy a bűnüldöző hatóságok uniós szintű szakértői központjává váljon?

A stratégia szerint még további munka és fejlesztés szükséges ahhoz, hogy az EU-ban egyhangú, koherens és következetes hozzáállás alakuljon ki a terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni harc területén. Új technológiák kifejlesztésével, valamint a legjobb gyakorlatok *(best practices)* széles körű elterjesztésével orvosolni lehet a szakértelemben, illetve ismeretanyagban meglévő tagállami hiányosságokat, eltéréseket. Az Europol tanácsi határozat 5. cikkének (4) bekezdése kimondja, hogy az Europolnak támogatást kell nyújtania a tagállamoknak konkrét segítségnyújtással, tanácsadással, kutatási kapacitásával az oktatás és képzés, a technikai segítségnyújtás és bűnmegelőzés, a technikai és törvényszéki metódusok és elemzések, valamint a nyomozati eljárások területén.

Új technikákat kell bevezetni a súlyos bűnözés, valamint a terrorizmus megelőzése, illetve az ellenük való harc területén. Ehhez szükség van arra, hogy olyan új bűnüldözési technikákat vezessenek be, amelyek Europol-fejlesztésen, valamint a tagállamokban és harmadik államokban kidolgozott legjobb gyakorlatokon alapulnak. Mindemellett az Europolnak harmadik partnerekkel is fejlesztenie kell a kutatási és fejlesztési kapacitását. Mindezek eredményeképpen közös bűnmegelőzési koncepciókat lehet kidolgozni, közös törvényszéki és egyéb speciális technikákat lehet kifejleszteni és a tagállamok számára hozzáférhetővé tenni, valamint meg lehet osztani egymás között a legjobb gyakorlatokat.

Erősíteni kell az Europol pozícióját abban, hogy bizonyos speciális területek szakértői platformjává váljon. Egy erősebb központi platformot kell alkotnia az Europolnak abban, hogy a tagállamok kollektív kapacitását összefoghassa olyan kulcsfontosságú területeken, mint például a terrorizmus, az internetes bűnözés, a pénzügyi bűnözés, valamint az euróhamisítás elleni küzdelem. Ezek eredményeképpen sokkal hatékonyabb és sikeresebb műveleteket lehet végrehajtani a bűnözői társadalommal szemben.

Kulcsfontosságú bűnüldözési technikák területén magas színvonalú szakértői képzéseket, oktatásokat kell nyújtania az Europolnak saját szakemberei, valamint a tagállamok szakértői részére. Ennek keretében olyan platformot kell jelentenie a tagállamok számára, ahol lehetőség van a legjobb gyakorlatok kicserélésére, továbbképzések megszervezésére, kutatási és fejlesztési projektek bevezetésére.

Hogyan válhat az Europol egy modern és hatékony,
a legjobb forrásokkal, hatékony irányítással
és jó hírnévvel büszkélkedő szervezetté?

A stratégia alapján az Europol működése keretében a jövőben meg kell teremteni a megbízható pénzügyi menedzsment alapelveit, erősíteni kell a belső könyvvizsgálat, a belső biztonság és az adatvédelem ellenőrzési eszköztárát, valamint tovább kell erősíteni az átláthatósági alapelv megvalósulását. Ezen felül létre kell hozni a tagállamok (és egyéb érintettek) számára egy átláthatóbb teljesítményértékelő és jelentőrendszert, egyértelműen fókuszálva az Europol tevékenységéből fakadó kimeneti eredményekre és annak hatásaira.

Erősíteni kell az információs és kommunikációs technológiai rendszert *(Information and Communication Technology; ICT)* azáltal, hogy az ICT szerkezetének hosszú távú fenntarthatóságát, rugalmasságát és interoperabili-

tását segítő következetes programokat kell kidolgozni. Emellett az Europolnak sokkal rugalmasabban kell válaszolnia a tagállami igényekre olyan új alkalmazások fejlesztésekor, mint például a SIENA vagy a *Check the Web*[6] alkalmazások.

Az Europol humán- és pénzügyierőforrás-menedzsmentjének fejlesztése is fontos stratégiai célkitűzés, ennek egyik lépése, hogy a humán- és pénzügyi erőforrásokat hozzá kell igazítani az Europol-stratégia célkitűzéseihez, másik fontos eleme pedig az, hogy növelni kell a költségvetés és egyéb üzleti eljárások végrehajtásának hatékonyságát.

Az Europolnak ki kell építenie egy erős, szilárd belső kultúrát és egy pozitív külső imázst, ennek egyik eszköze, hogy létre kell hozni egy sokkal hatékonyabb stratégiát a külső és belső kommunikáció fejlesztésére, valamint magas szinten kell tartani a professzionalitást és a szakmai kultúrát az Europol szervezetén belül. E lépések erősebb tudatossághoz és láthatósághoz vezetnek, a bizonyíthatóan pozitív imázs egyértelműen megbízható és értékes partneri minőséget jelez.

Új AWF-koncepció

Jelenleg 23 bűnelemző munkadosszié/munkafájl *(Analytical Work File, AWF)* működik az Europol rendszerében (tagállamok[7], harmadik államok és nemzetközi szervezetek részvételével), ezek olyan adatbázisokat jelentenek, amelyek nyílt nyomozásokból és felderítésekből származó (személyes és érzékeny) adatokat tartalmaznak.

Az Europol e munkafájlokat a tagállami nyomozások támogatása és az Europol meghatározott céljainak megvalósítása érdekében elemzési célból hozta létre. Az elemzés ebben az esetben a nyomozás elősegítését szolgáló adatok gyűjtését, feldolgozását és felhasználását jelenti. Az információk gyűjtése, egybevetése, elemzése folyamatos visszajelzéssel egészül ki. Új Europol-AWF megnyitását az Europol hatáskörébe tartozó és más uniós tagállamot is érintő bűncselekmény vagy bűnszervezet ügyében nyomozást folytató tagországok kérhetik.

6 http://www.statewatch.org/news/2007/may/eu-check-the-web-8457-rev2-07.pdf Ezt a kezdeményezést azzal a céllal hozták létre, hogy az iszlám terrorista website-okat egységesebben, összefogottabban és koordináltabban lehessen folyamatosan figyelemmel kísérni, értékelni és elemezni.

7 Hazánkban az AWF-ekbe szánt információkat az ORFK Nebeken keresztül elektronikus formátumban lehet eljuttatni az Europolhoz.

Az AWF-ekben elhelyezett adatokat az Europol csak addig tárolhatja, amíg az feladatainak ellátásához szükséges. A további tárolás indokoltságát az adatbevitel után legkésőbb három év múlva felülvizsgálják. Az adattárolás felülvizsgálatára előírt határidő lejárta előtt három hónappal a tagállam értesítést kap az Europoltól. A lezárt bűnelemző munkafájlokban lévő adatokat törlik, illetve, ha az adatot küldő tagállam kéri, áttöltik őket az Europol Információs Rendszerébe. Egy AWF-et optimális esetben a megnyitásakor kitűzött célok megvalósulása esetén zárják be, de az értékeléskor az is kiderülhet, hogy a tagállamok érdekeltsége megszűnt, így az elemzői csoport felesleges terhelésének elkerülésére az ilyen AWF-eket is be kell zárni.

Az új koncepció alapján a 23 munkadosszié[8] két fő témakör köré csoportosítanák, és két munkadossziét hoznának létre belőlük. Az egyik munkadosszié az AWF SOC *(Serious and Organized Crime)*, a másik pedig az AWF CT *(Counter Terrorism)* lesz az elképzelés szerint *(1. számú ábra).*

1. számú ábra

Új AWF-koncepció

AWF SOC súlyos és szervezett bűnözés			AWF CT terrorizmus	
COPY	SMOKE	03	HYDRA	04
SOYA	COLA	05	DOLPHIN	09
SYNERGY	CHECK POINT	06	PIRACY	
CANNABIS	HEROIN	07	TFTP	
PHOENIX	FURTUM	08	CHECK THE WEB	
COPPER	EEOC			
MONITOR	TWINS			
CYBORG	SUSTRANS			
MMTC	TERMINAL			

Az Europol tervei 2011-re

Az idei év végére az Europol a következő főbb célkitűzéseket fogalmazta meg kulcsszavakban:

– Második generációs műveleti központ kiépítése (a beérkező információk jobb koordinációja, központosított irányítás, elsődlegességeket megfogalmazó funkció).

8 Néhány példa a munkadossziékra: HYDRA: iszlám terrorizmus; SUSTRANS: pénzmosás, gyanús pénzügyi tranzakciók; COLA: kokaincsempészetben érintett latin-amerikai szervezett bűnözői hálózatok; TWINS: gyermekpornográf hálózatok az interneten; DOLPHIN: az uniót fenyegető terrorista tevékenységek.

– Az internetes bűnözés elleni küzdelem eszköztárának és lehetőségeinek fejlesztése.
– Az új AWF-koncepció végrehajtása.
– Az információkezelési képesség erősítése (a SIENA rendszerhez való hozzáférések kiterjesztése).
– Információs rendszer fejlesztései (adatfeltöltők, keresztirányú kapcsolatkeresés).
– UMF-projekt bevezetése (a strukturált információcsere közös keretének kidolgozása a nem uniós Schengen-államok, az Interpol, a Frontex és az Eurojust bevonásával).
– Az Europol Szakértői Platform *(Europol Platform for Experts; EPE)* továbbfejlesztése.
– A külső partnerekkel történő együttműködése szélesítése, erősítése (például SECI).
– Az Europol tanácsi határozat végrehajtása értékelésének megkezdése.
– Az Europol-rendelet kidolgozásának megkezdése.

A lengyel rendőrség célkitűzései és feladatai a lengyel soros elnökség időszakára[9]

2011. július 1-jén Lengyelország vette át hazánktól a soros elnökség stafétabotját, ez a lengyel rendőrség számára is prioritások megfogalmazásának szükségességét és pluszfeladatok betervezését jelenti. A következőkben e célkitűzéseket és feladatmeghatározásokat foglaltam össze röviden a konferencián elhangzott előadás alapján.

A rendőrség legfontosabb feladatai a soros elnökség fél évére:

– Elnökölni az uniós munkacsoport ülésein (például bűnüldözési munkacsoport, schengeni kérdésekkel foglalkozó munkacsoport, információcsere és adatvédelem munkacsoport stb.).
– Elnökölni az uniós ügynökségek ülésein (Europol, Cepol).
– Az elnökségi időszakban megrendezendő értekezletek biztosítása.

A lengyel soros elnökség prioritásai a bel- és igazságügyek területén:

1. Kábítószer-bűnözés elleni küzdelem:
   – Az EU 2005–2012 közötti kábítószer-stratégiája értékelésének bevezetése.

9 Az Izabela Iglewska, a lengyel országos rendőr-főkapitányság nemzetközi rendőrségi együttműködési hivatalának munkatársa által tartott előadás összefoglalása.

– A szintetikus kábítószerekre vonatkozó európai kábítószerpaktum kidolgozása és elfogadása.

2. A rendőrségi együttműködés erősítése a szervezett bűnözés és egyéb súlyos bűncselekmények (beleértve az emberkereskedelmet is) elleni küzdelem terén.
3. A *EuroEast Police* elnevezésű projekttel egy többéves képzési program kidolgozása a keleti partnerség országai számára.
4. A következő bűnözési kategóriák elleni küzdelem megerősítése:
   – Gyermekek szexuális kizsákmányolása, internetes gyermekpornográfia.
   – Euróhamisítás.
   – Nemzeti és kulturális örökség elleni bűncselekmények.
5. Sportrendezvények biztonságának megerősítése.

Rendőrségi elnökségi kezdeményezések:

– A törvényszéki szakértők számára közös standardok kidolgozása az ENFSI-vel *(European Network of Forensic Science Institutes)* együttműködve.
– A nemzeti képzési rendszerek, valamint a SIRENE operátorok számára kidolgozott közös képzési/továbbképzési rendszer értékelése.
– Az adatok minőségének fejlesztése a Schengeni Információs Rendszerben.

Uniós programok 2011 második felére
a bel- és igazságügyek terén:

– A lisszaboni szerződés eredményeképpen bekövetkezett változások hatására a munkacsoportok szerkezetének és az együttműködési mechanizmusoknak az átgondolása, újjászervezése (például a CATS-bizottság jövőjének a kérdése).
– A prümi határozat hatálybalépése és értékelése (folyamatosan figyelemmel kell kísérni a határozat tagállami végrehajtásának menetét).
– A schengeni együttműködés értékelése, kiemelt figyelemmel Spanyolországra, Portugáliára és az északi államokra. A nyolc schengeni értékelési misszióból 2011-ben a rendőrség öt vezetésében vesz részt. Ezek a következők:
  a) a rendőrségi együttműködés területe (Dánia, Finnország, Norvégia és Svédország helyzetének értékelése),
  b) SIS/SIRENE (Spanyolország és Portugália értékelése);
– A SIS–II 2013 első negyedévére tervezett bevezetésének előkészítése (például a rendszer tesztelési mechanizmusainak a kidolgozása).

Tervezett elnökségi program a Cepol vonatkozásában:

– Harmadik országokkal történő együttműködés fejlesztése: az Oroszországgal és Grúziával kötendő megállapodás befejezése, valamint a EuroEast Police Project[10] előmozdítása.
– A Cepol további működésével kapcsolatos következő stratégiai kérdések elsőrendűként kezelése:
  a) a Cepol eddigi működésének értékelése, és annak alapján javaslattétel a további fejlesztési koncepciók vonatkozásában,
  b) az információs menedzsmentstratégia (belső és külső kommunikációs stratégia egyaránt) befejezése.

Tervezett elnökségi program az Europol vonatkozásában:

– Az *Europol Management Board* elnöklése az elnökségi trió[11] másfél évében.
– Az Europol tanácsi határozat tagállami végrehajtásának értékelése.

A városi környezetben élő lakosok biztonsága érdekében történő megfigyelést, kutatást és nyomozást segítő intelligens információs rendszer[12]

Az előadás az FP7-SEC-2007-1 *A városi környezetben élő lakosok biztonsága* témakörében folytatott projektkutatási eredményeit mutatta be a képzés résztvevőinek.[13] Az eredményekről az évente rendezett Európai Biztonsági Kutatási Konferencián számolnak be a projekt tagjai.[14]

Az EU FP7 biztonság témakörében végzett kutatás a következő témakörökre irányul:

– Intelligens monitoringrendszer a veszély észlelésére.

10 Ennek a lengyel kezdeményezésnek az az elsődleges célja, hogy szorosabb együttműködés alakuljon ki az uniós tagállamok és a keleti partnerség államainak rendőrségi és határrendészeti hatóságai között. Ennek egyik legfontosabb eszköze, hogy továbbképzéseket szerveznek e szervek bűnüldöző szakembereinek.

11 Lengyelország Dániával és Ciprussal vesz részt a másfél éves elnökségi trióban.

12 A Jan Derkacz, a Krakkói Tudomány és Technológia Egyetem munkatársa által tartott előadás tartalmi feldolgozása.

13 Laikusként is nagyon hasznosnak találtam az előadást (talán a legnagyobb érdeklődésre ez tartott számot a hallgatóság többi tagja részéről is). Egy olyan technológiai újdonsággal ismerkedhettünk meg, amely véleményem szerint kitűnően alkalmazható lesz majd a rendőri munkában. Levetítettek egy videót egy olyan földről irányítható távirányítású „minirepülőről", amellyel a levegőből figyelemmel lehet kísérni például egy focimeccs nézőközönségét, pályaudvari tömeget. Akit érdekel a téma, a következő weboldalon tájékozódhat: http://www.indect-project.eu

14 E konferenciák helyszínei: Berlin (2007), Párizs (2008), Stockholm (2009), Ostend (2010), Varsó (2011).

– A veszély észlelése a számítógépes hálózatokban.
– Adatvédelem és a magánszféra védelme.

Az INDECT legfőbb célkitűzése, hogy olyan új eszközöket fejlesszen ki, amelyek hozzájárulnak a lakosok biztonságához, és lehetővé teszik a rögzített és tárolt információk védelmét. Az INDECT a veszélyforrások észlelését mind a valódi környezetben (intelligens kamerák), mind pedig a virtuális környezetben (számítástechnikai rendszerek, internet) célkitűzésként fogalmazta meg. A megfogalmazott célok a következők:

– Egy olyan platform, intelligens információs rendszer létrehozása, amely lehetővé teszi az adatok intelligens feldolgozását annak érdekében, hogy idejében észlelhessék az egyes veszélyforrásokat, valamint felismerjék a bűnözői magatartásokat *(2. számú ábra)*.
– Mozgó objektumok észlelésére és megfigyelésére szolgáló eszközök és technológiák létrehozását lehetővé tevő intelligens rendszerek prototípusainak kifejlesztése.
– Az interneten található adatok elemzésére olyan új eszközök kifejlesztése, amelyekkel lehetővé válik a bűnözői tevékenység felfedezése, valamint a számítástechnikai kommunikációs hálózatokban megjelenő veszélyek idejében történő felismerése. Olyan új eszközök, technológiák kifejlesztése, amelyek segítséget nyújtanak a bűnüldöző hatóságoknak az internetes bűnözés elleni küzdelemben, például képek és videók direkt keresésére alkalmas keresőprogramok kifejlesztésével. Vízjelzéses technológián alapuló, multimédiát érintő kutatási eszközök kifejlesztése *(3. számú ábra)*.
– Olyan technikák kifejlesztése, amelyek védelmet jelentenek az adattárolás és -továbbítás folyamán a tárolt adatok, valamint a magánszféra számára (kvantumkriptográfia és a digitális vízjelzés új technikái) *(4. számú ábra)*.

Az INDECT projekt teljes mértékben garantálja mindama uniós etikai rendelkezések betartását, amelyek a magánszféra, valamint az adatvédelem területére vonatkoznak, ennek megfelelően például az INDECT projekt sohasem továbbítna személyes adatokat az érintettek előzetes írásbeli hozzájárulása nélkül. Az INDECT a következő lépésekre épül: először észlelni kell a speciális bűncselekményt (például internetes gyermekpornográfia, emberiszerv-kereskedelem stb.), majd fel kell fedezni a beazonosított bűncselekmény eredetét (például azokat az elkövetőket, akik felelősek a vizsgált bűncselekményért). Mindig a rendőrség, illetve a biztonsági szolgálat emberének kell eldöntenie mindezek után, hogy szükség van-e, illetve van-e lehetőség beavatkozásra. Az

2. számú ábra

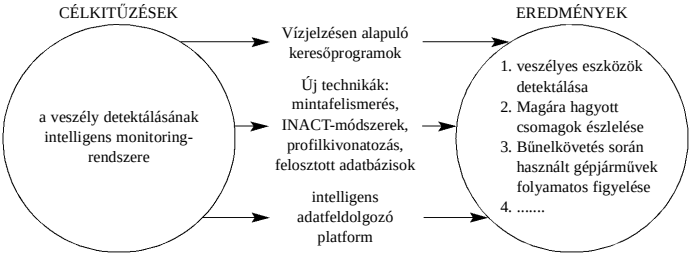

3. számú ábra

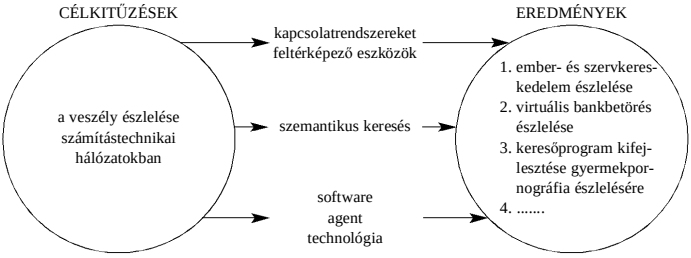

4. számú ábra

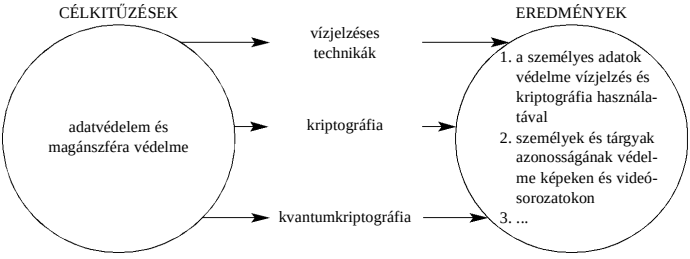

INDECT azonban nem végzi például személyes adatok gyűjtését, mobilhívások rögzítését, valamint DNS-adatok gyűjtését.

Az INDECT-észlelés céltárgyai:

1. A virtuális környezet bűncselekményei: internetes gyermekpornográfia, szervkereskedelem, vírusok stb.
2. A valóságos környezet bűncselekményei: terrorizmus, huliganizmus, lopás stb.
3. A valóságos környezet veszélyei: tűzveszély, elhagyott bőröndök, csomagok, tömeg megfigyelése pályaudvarokon stb.

Az INDECT projekt várható legfőbb eredményei:

– Video- és audioadatok intelligens elemzése a városi környezet veszélyforrásainak észlelése céljából.
– Mozgó objektumok helyzetének meghatározására szolgáló eszközök prototípusainak kifejlesztése.
– A közösségi internetes forrásokon fellelhető veszélyforrások és célzott bűncselekmények észlelésének számítógéppel történő felfedezése.
– Olyan speciális keresőprogramok kidolgozása, amelyek lehetővé teszik a gyors szemantikus keresést.
– Olyan számítástechnikai rendszer kifejlesztése, amely gyors intelligensinformáció-továbbítást tesz lehetővé.
– Olyan eszközök és technológiák kifejlesztése, amelyek segítik a magánszféra és az adatok védelmét az információk tárolása és továbbítása közben.

Az INDECT projektre vonatkozó konklúziók:

– Az INDECT egy kutatási projekt, amely lehetővé teszi, hogy a résztvevő európai teamek olyan algoritmusokat és módszereket dolgozzanak ki, amelyek célja, hogy elősegítsék a terrorizmus és egyéb súlyos bűncselekmények elleni küzdelmet, valamint hozzájáruljanak a lakosok biztonságához.
– Az INDECT nem egy végrehajtási projekt, a kutatás eredményeképpen bemutató prototípusokat, teszteszközöket fejlesztenek ki, és nem termelési fázisú, megvásárolható termékeket.
– Az INDECT-kutatás eredményeinek végső felhasználója a rendőrség, illetve a biztonsági szolgálatok.
– A kutatás folyamán használt definíciókat és paramétereket a rendőrség szolgáltatta.
– A rendőri partnerek határozzák meg és mérik fel a terrorizmus és egyéb bűnözés elleni küzdelemre kifejlesztett egyes prototípuseszközök és algorit-

musok tényeleges felhasználhatóságát, ehhez az INDECT ingyenes tesztelési lehetőséget nyújt.
– Az INDECT fedezi mindazoknak a külső rendőri szakembereknek, tanácsadóknak a személyes és utazási költségét, akik tanácsadással és teszteléssel segítik a projekt kutatóinak munkáját.

Látogatás a katowicei rendőriskolában[15]

Szakmai látogatást tettünk az 1999. február 1-jén létrehozott katowicei rendőriskolában, amelyben jelenleg 580 hallgató (a tervek alapján ez a szám hamarosan 740-re emelkedik) egyidejű képzését teszi lehetővé féléves terminusban. Az iskolában elsődlegesen olyan rendőröket képeznek, akik a városokban, a városi agglomerációban speciális körülményeket, eseményeket kezelnek (például csapaterő alkalmazásával). Természetesen ezenkívül egyéb speciális képzést is tartanak például a következő területeken: ügyeleti szolgálat tevékenysége, családon belüli erőszak kezelése, emberkereskedelem elleni fellépés, kihallgatási taktikák és technikák, beavatkozási technikák és taktikák, agresszív és veszélyes személyek elleni fellépés technikái, speciális körülmények közötti elsősegély-nyújtási technikák, médiakezelés stb.

Két érdekes oktatási metódust emelnék ki röviden, amelyeket véleményem szerint a hazai oktatásban is célszerű lenne felhasználni.[16]

Az iskolában van egy úgynevezett *ügyeleti helyiség*, amely valósághű másolata egy kapitánysági ügyeleti szobának. A hallgatók szimulációs gyakorlatokon keresztül gyakorolhatják, hogy mit tesz egy ügyeletes tiszt különböző helyzetek kezelésekor (kit hív, milyen intézkedéseket rendel el, kiket küld ki stb. és mindezt milyen gyorsan és szakszerűen. Lakossági bejelentésre hogyan reagál éjjel, veszélyhelyzetekben milyen intézkedéseket rendel el stb.). A szomszédos szobában pedig a tanárral együtt a többi hallgató figyeli, és elemzik a „vizsgázó" minden egyes intézkedését, lépését.

Az iskola területén van egy úgynevezett *multifunkcionális oktatási központ*, vagyis egy *szimulációs város:* egy város valamely utcájának a teljesen élethű utánzata, makettje bankkal, postával, sörözővel, ékszerbolttal, bankautomatával, élelmiszerbolttal, gyalogátkelőhellyel stb., mindez természetesen kamerázva és mikrofonozva. A hallgatók teljesen valósághű helyzetekben

15 www.katowice.szkolapolicji.gov.pl

16 Ismereteim szerint ilyen jellegű szimulációs központ csupán Katowicében, valamint Romániában található.

mérhetik fel gyakorlati tudásukat és rátermettségüket, mindenféle szituációt kipróbálva, beleértve a csapaterőt igénylő helyzetek kezelését, a tűszejtéssel kísért bűncselekmények, illetve bármilyen egyéb forgatókönyvű bűncselekmények kezelését. Hangszórókon keresztül egy központi számítógépes teremből a tanárok és hallgatótársak nyomon követhetik a hallgató minden lépését, az igazoltatástól kezdve a tűsztárgyalás után a bankrabló elfogásáig. A videokamerával rögzített rendőri intézkedéseket később is lépésről lépésre végig lehet elemezni, rávilágítva az egyes hibákra, illetve a helyes hatósági intézkedésekre. Emellett előre modellezhető az is, hogy bizonyos esetekben milyen veszélyforrások leselkedhetnek a rendőrökre, milyen váratlan helyzetekre készülhetnek fel egyes helyzetekben.

Zárszó

Az előbbiekben ismertetett témakörök csupán nagyon kicsiny területét fedik le az uniós bűnügyi együttműködés sokszínű és szerteágazó világának, de úgy vélem, hogy e néhány kiragadott gondolat is híven tükrözi és bizonyítja, hogy dinamikus fejlődésével ez a terület a fejlődés élvonalában van az uniós politikák között.

A szabadság, biztonság és jog érvényesülése térségének 2010 és 2014 közötti időszakra vonatkozó célkitűzéseit meghatározó stockholmi program kiemelte a konvergencia fontosságát, amelynek célja, hogy közelebb hozza a tagállamokat egymáshoz, és nem csupán a standardizáció eszközeivel, hanem műveleti eszközökkel is. A közös továbbképzési programok megszervezése, egyszerűbb együttműködési eljárások kifejlesztése és természetesen az információcsere zavartalan elősegítése elengedhetetlen eszköze annak, hogy elérjünk egy hiteles és őszinte operatív együttműködést a tagállamok között.

A tagállami rendőri szerveknek a hazai továbbképzéseken túlmenően szükségük van uniós szintű képzésekben való részvételre is azért, hogy ezáltal lehetővé váljon egymás kölcsönös megértése, valamint a legjobb gyakorlatok és tapasztalatok átadása. Két egymáshoz szorosan kapcsolódó célkitűzés fogalmazható meg:

– erősíteni az együttműködést azáltal, hogy minél többet és többet ismerünk meg a többi tagállam jogi, intézményi és társadalmi rendjéből,
– a tapasztalatcserék révén növelni az európai rendőri hatóságok szakmai értékét, professzionalizmusát.

2005-ben a Cepolt kifejezetten az e célok megvalósításának egyik eszközeként hozták létre, és az intézmény évente nyolcvan-száz tanfolyamot, konferenciát és szemináriumot szervez a tagállami rendőrtiszteknek. A tagállami, valamint az uniós képzési politikákat összhangba kellene hozni, szisztematizálni kell őket, és a rendőrségi hierarchia minden egyes szintje tekintetében megfelelően ki kellene dolgozni. Ebben az esetben érdemes a Cepol által kifejlesztett stratégiákat és programokat megerősíteni és egyben át is ültetni a különböző szintekre. Az oktatási módszereket változatosabbá és gyakorlatorientáltabbá kell tenni.

A rendőrtisztek „csereprogramját" még tovább kell fejleszteni egy rendőrségi Erasmus-program keretében, ezáltal még szélesebb körben lehetővé válna a bizalom alapját adó személyes kontaktusok mélyebb kiépítése. Továbbra is elsőséget kellene hogy élvezzen a nyelvképzés fejlesztése, bár ez a probléma inkább a később csatlakozó tizenkét kelet-európai állam tekintetében okoz gondot, ezért azok „megoldását", véleményem szerint, az unió szívesen rábízza a tagállamokra. Az idegen (főként az angol) nyelv megfelelő szintű ismerete nélkül azonban az együttműködés területén hátrányt szenvedhetnek az érintett tagállamok.

Az európai képzési tanfolyamok kiszélesítésével, valamint egy európai szakértői hálózat felállításával fokozatosan kellene kialakítani a tagállami szolgálatok, bűnüldöző hatóságok közös kultúráját. Ez a fejlesztés bátorítja a tagállamokat arra, hogy kicseréljék jó gyakorlataikat, ily módon minden tagállam kipróbálhatja annak működését saját körülményei és lehetőségei alapján, és azt továbbfejlesztheti. Ennek keretében természetesen az idegen nyelv oktatása a továbbképzések szervesen integrált része lenne.